

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

XXXI. De Officio Judicis ordinarii. D. 20. S. 9. C. 2. EC. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

re integrâ & ante usum illius, per mortem constituentis. Accedit, quòd ii dicantur Legati Sedis Apost. quæ non moritur, ex *c. 5. de Rescrip. in 6.* Hinc per mortem Papæ (aut Episcopi) Sedes dicitur vacare, non autem non existere. Unde cit. Cap. 5. ait Pontifex: „ Si gratiosè tibi à Rom. Pontifice concedatur, ut beneficia, quæ tempore tuæ promotionis obtinebas, posses „ usque ad suæ voluntatis beneplacitum „ retinere, huiusmodi gratia per eius obitum, per quem ipsius beneplacitum „ omnino extinguitur, eo ipso expirat; „ secus autem, si usque ad Apost. Sedis beneplacitum gratia concedatur prædicta; tunc enim, quia Sedes ipsa non moritur, durabit perpetuò, nisi à successore fuerit revocata.

TITULUS XXXI.

De Officio Iudicis ordinarii.

I. **J**UDEX ORDINARIUS dicitur ille, qui non alieno beneficio, sed jure proprio seu ratione Officii seu Dignitatis suæ jurisdictionem ex jure scripto vel consuetudine sibi competentem exercet; diciturque ideo *Ordinarius*, quia servato ordine Princeps supremus illam potestatem juxta proportionem officiorum inferioribus

impertitur, ut juxta ordinem ab inferiori ad superiorem possit fieri appellatio; differt à *Delegato*, nam Ordinarius potest regulariter delegare suam jurisdictionem (non totam, quia sic censeretur officio suo ordinario sese abdicare, quod nequit fieri inconsulto Principe) quoad casus particulares, & sententiam à se latam per alium exequi; è contra Delegatus absque speciali concessione per Delegantem sibi factâ subdelegare non potest, (nisi articulum non jurisdictionalem, per quod nudum ministerium alteri committitur, v.g. ut investiget super aliqua exceptione, utrum testis sit admittendus, vel de alio consimili) & executionem Sententiæ à se latæ Deleganti remittere. Utrumque tamen, æquè ac Ordinarius potest Judex simpliciter delegatus à Principe, v.g. Papa vel Imperatore.

2. Supremus Judex Ecclesiasticus est Papa; dein Legatus; tertio Patriarcha vel Archi-Episcopus; quarto Episcopus, ac eo mortuo Capitulum Cathedrale succedit in illius jurisdictionem. Præterea juxta communissimam Vicarius Generalis habet jurisdictionem ordinariam quoad causas in generali commissione contentas; imò etiam quoad causas arduas, alias specialem Episcopi commissionem

requirentes, v. g. de admissione resignationum &c. Si eæ tanquam accessoria in generali commissione jurisdictioni Vicarii annectantur, quamvis ex dispositione juris ejus officium per mortem Episcopi expiret.

3. Insuper Judex Delegatus ad universitatem causarum (cui vel omnes universim causæ, vel saltem certum genus causarum v. g. matrimonialium &c. sub uno nomine colectivo committuntur; esto restrictè ad locum & tempus) dicitur quasi ordinarius, & habere jurisdictionem *mandatam*. Denique Parochus, quamvis de jure communi non habeat jurisdictionem in foro externo contentioso, ut cum Parochianis non possit per se dispensare in præceptis Ecclesiæ, aut in eos ferre Censuras, nisi jure speciali, nempe ex privilegio aut consuetudine eam obtinuerit, ut Plebanus, de quo in *c. 3. h. t.* „Cujus sententiam censuræ Pontifex præcepit observari, & sine ejus consensu prohibuit ab Episcopo relaxari; habet tamen jurisdictionem ordinariam quoad administrationem Sacramentorum & assistendum matrimoniis. Quantam jurisdictionem & quo ordine eam habeant Prælati Regulares? Desumendum ex Ordinis Constitutionibus. Circa Judicem Ordinarium

4. I. In Decret. *h. t.* decernitur *c. 1.*

„Habeant Episcopi singularum Urbium
 „in suis Diœcesibus liberam potestatem
 „adulteria & scelera inquirere, ulcisci &
 „judicare secundum Canones absque im-
 „pedimento alicujus; & cum opus fuerit,
 „publicum convocent auxilium, i. e. bra-
 „chium sæculare. *C. 4.* mandatur Episco-
 „po, ut quando in Ecclesiis vacantibus
 „personæ minus idoneæ præsentantur,
 „vel ob litem aliãve de causa de jure per-
 „sona non potest institui, appell. cess. po-
 „nat œconomum, qui debeat Ecclesiarum
 „fructus percipere, eosque futuris perso-
 „nis fideliter reservare. Quod Jure novo
 Trid. *sess. 25. de Ref. c. 9.* etiam decernitur,
 estò foret Patronus Ecclesiasticus. Vide
 Pirh. hîc *n. 62.*

5. *C. 7.* „mandat Pontifex Episcopo,
 „ut Regulares claustrum abhorrentes, &
 „per Curias Principum discurrentes, si ad
 „commonitionem ipsius non resipuerint,
 „ut proprium in manibus suorum Præla-
 „torum relignent, & Regularem vitam
 „observent, ac Prælati monitus id exe-
 „qui omiserit, appell. rem. illos Regulares
 „per Censuras ad hoc compellat. Imò
 Trid. *sess. 6. de Ref. c. 3.* decernit: „Nemo
 „Regularis extra Monasterium degens,
 „etiam sui Ordinis privilegii prætextu, tu-
 „tus

„tus censeatur, quò minus, si deliquerit,
 „ab Ordinario loci tanquam super hoc
 „à Sede Apost. delegato secundum Cano-
 „nicas Sanctiones visitari, puniri & cor-
 „rigi valeat. Item *c. 13.* Ut Ecclesiarum
 „Prælati correctionis & reformationis
 „officium liberè exerceant, decernit Pon-
 „tifex, ut executionem nulla consuetudo
 „vel appellatio valeat impedire, nisi mo-
 „dum in corrigendo, seu formam excel-
 „serint in talibus observandam.

6. II. In *6. h. t. c. 1.* prohibet Pontifex,
 „ne Archi-Episcopus in Diœcesibus Suf-
 „fraganeorum suorum (licet causas ap-
 „pellationum ad se jam delatas possit in
 „iisdem delegare) Officiales Foraneos
 „constituat pro causis futuris, seclusa
 „consuetudine speciali. Et *C. 4.* Cum
 „Prælati subditis subinde interdican-
 „Superioribus aut Visitatoribus statum
 „Ecclesiarum, Monasteriorum vel per-
 „sonarum exponant, ipsosque juramen-
 „tis, promissionibus, pœnis ad hoc ad-
 „stringant, Pontifex ejusmodi attentata
 „prohibet, eaque esse irrita, nec quen-
 „quam ejusmodi juramentis, promissio-
 „nibus, pœnis quomodolibet adstringi
 „decernit, prævaricatorésque præcipit
 „castigari. *C. 9.* prohibet BONIF. VIII.
 „ne Episcopi, vel Prælati, aut quæcunque

„Ecclesiasticæ personæ Beneficiorum aut
 „Ecclesiarum ad se pertinentium bona &
 „obventiones, morientibus eorum Recto-
 „ribus, occupare, aut in usus suos con-
 „vertere audeant, (nisi de speciali privi-
 „legio, vel consuetudine, vel aliâ causâ
 „rationabili hoc eis competat) sub pœnâ
 „suspensionis ab officio & beneficio, quo-
 „usque restitutionem fecerint de præ-
 „dictis. Per quod non vult in aliquo de-
 „rogari Constit. à se editæ C. 40. de Elect.
 „in 6. ubi decernit: Ut qui Cathedralibus
 „& Regularibus ac Collegiatis Ecclesiis
 „vacantibus bona à Prælati dimissa vel
 „vacationis tempore obvenientia, quæ in
 „utilitatem dictarum Ecclesiarum expen-
 „di vel successoribus debent reservari,
 „occupant, inter se dividunt & consu-
 „munt, dictæ pœnæ suspensionis eo ipso
 „subjaceant. CLEMENS V. c. 7. de Elect.
 „in Clement. hoc Statutum quodammodo
 „explicat, dicens: „Quòd locum habeat
 „in omni emolumento, quod provenit
 „ex jurisdictione & sigillo Curia, aut aliàs
 „ad Prælatos pertineret. Unde etiam jura
 „Stolæ vacante Parochiâ successoribus sunt
 „reservanda. (Nisi ex consuetudine hæ-
 „redes habeant annum gratiæ.) Deductis
 „tamen expensis faciendis pro sustenta-
 „tione ac stipendio œconomi, conserva-
 „tione

tionem domûs parochialis, aliisque necessariis.

7. III. „In Clement. h. t. c. i. Pontifex „Episcopis districtè injungit, ut Clericorum audacia incorrecta propensius „compescatur, quatenus sic circa correctionem Clericorum vigilanter intendant, & diligenter Officii sui debitum „exequantur, quòd & iisdem Clerici meru- „& pœnis à suis arceantur insolentiis, & „alii eorum exemplo perterriti proflire „ad similia meritò pertimescant. Item „C. 2. ab Apost. Sedis Legato de Beneficio „facta collatio Beneficium aliud obtinenti „non valet, nisi de illo, quod obtinet, facta „fuerit mentio specialis; in aliis tamen „quibuslibet, collationem Beneficiorum „habentibus, hoc nolumus observari. Unde taciturnitas Beneficii præhabiti non „vitiat collationem factam à Prælati inferioribus Papâ vel Legato à Latere, quia „illi censentur habere majorem notitiam „personarum & Beneficiorum, ut non possit tam facilè contingere ob- vel subreptio.

8. IV. In *Extrav. Comm. b. t. c. 2.* „Man- „dat Pontifex Ordinariis, ut subditis suis „plures Dignitates & Personatus, aut Ec- „clesias curatas; aut Dignitatem vel Per- „sonatum cum alio Beneficio curato ob- „tinentibus injungant, ut dispensationes

„desuper obtentas, si quas habent, intra
 „tempus arbitrio Ordinariorum mode-
 „randum ipsis exhibeant; & ut statuitur
c. 3. in 6. h. t. Quòd si justo impedimento
 „cessante dispensationem non exhibeant,
 „beneficia, quæ eo ipso illicitè detineri
 „constabit, personis idoneis conferantur.
 Verum post decennalem possessionem
 Episcopum non posse cogere Clericum
 ad exhibendam dispensationem, quia tunc
 præsumitur concessa, docet Postius apud
 Lac. *L. 4. n. 755.*

9. Pro fine observa, si Princeps Judici
 Ordinario per mandatum causam com-
 mittat, cujus cognitio ad ipsum jure com-
 muni spectabat, non ideo hic efficitur de-
 legatus, sed tantum ejus jurisdictio ex-
 citatur, juxta *c. 12. in Decret. h. t.* Si autem
 Papa concedat Episcopo, ut in causa suæ
 jurisditioni ordinariæ subjecta possit
 procedere etiam tanquam Sedis Apost.
 Delegatus aut auctoritate Apost. ut sæ-
 pius decernitur in Trid. & ipse potestate
 delegatâ tunc uti velit, (ut in dubio præsu-
 mitur voluisse) illa clausula hoc operatur,
 quòd in eo casu non fiat appellatio ab Epi-
 scopo ad Archi-Episcopum, (prout aliàs
 fieri posset, si utatur tantum jurisditione
 ordinariâ) sed solum ad summum Pontifi-
 cem tanquam à Delegato ad Delegantem.